

בדין חי נושא את עצמו, צד ע"א

- א. את החי במטה פטור אף על המטה. לימא מתניתין רבי נתן היא ולא רבנן? דתניא: המוציא בהמה חיה ועוף לרשות הרבים, בין חיין ובין שחוטין – חייב. רבי נתן אומר: על שחוטין חייב, ועל חיין פטור, שחחי נושא את עצמו.
- ב. אמר רבא: אפילו תימא רבנן; עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי נתן – אלא בבהמה חיה ועוף דמשרבטי נפשיהו, אבל אדם חי דנושא את עצמו – אפילו רבנן מודו.
- ג. אמר ליה רב אדא בר אבהו לרבא: והא דתנן: בן בתירא מתיר בסוס, ותניא: בן בתירא מתיר בסוס, מפני שהיה עושה בו מלאכה שאין חייבין עליו חטאת. ואמר רבי יוחנן: בן בתירא ורבי נתן אמרו דבר אחד. ואי אמרת דלא פליגי רבנן עליה דרבי נתן אלא בבהמה חיה ועוף ומשום דמשרבטי נפשיהו, מאי איריא בן בתירא ורבי נתן? והאמרת אפילו רבנן מודו! כי אמר רבי יוחנן – בסוס המיוחד לעופות. ומי איכא סוס המיוחד לעופות? – אין, איכא דבי וייאדן.
- ד. אמר רבי יוחנן: ומודה רבי נתן בכפות.
- ה. אמר ליה רב אדא בר מתנה לאביי: והא הני פרסאי דכמאן דכפית דמו, ואמר רבי יוחנן: בן בתירא ורבי נתן אמרו דבר אחד! – התם רמות רוחא הוא דנקיט להו. דהוא פרדשכא דרתח מלכא עילוייה ורחיט תלתא פרסי בכרעיה.

שתי הגבלות מצינו בסוגיא בהיקף מחלוקתם של רבי נתן ורבנן: רבא הגביל את המחלוקת לבע"ח בלבד, אך בבני"א לכו"ע פטור, שחי נושא א"ע. רבי יוחנן הגביל את המחלוקת לבע"ח חופשי, אך בכפות לכו"ע חייב, שאינו נושא עצמו.

דין נושא את עצמו

רבי נתן	רבנן	
חייב	חייב	בע"ח כפות
חייב	פטור	בע"ח שאינו כפות
פטור	פטור	בני אדם

בסעיף ג הקשתה הגמרא על הגבלתו של רבא, מהשוואתו של רבי יוחנן (השוואה שלא קשורה להגבלה של רבי יוחנן בסוגייתנו, סעיף ד). את שיטת רבי נתן עם שיטת בן בתירא (שמתיר למכור לנכרים סוס, כיוון שאדם שיעשה מלאכה זו יהיה פטור), ומכאן משמע שרבנן דרבי נתן חולקים על בן בתירא, ומחייבים אדם שיעשה אותה מלאכה.

הנחת המקשן היתה שבן בתירא עסק בשורה התחתונה, סוס שנושא בני"א, ואם כן רבנן דרבי נתן צריכים להסכים שפטור, וקשה ההשוואה של רבי יוחנן. תירוץ הגמרא מעמיד את שיטת בן בתירא גם בשורה האמצעית, ומכאן שרבנן דרבי נתן אכן חולקים עליו.

בסעיף ה מקשה הגמרא על הגבלתו של רבי יוחנן (סעיף ד) מההשוואה הנ"ל, שהוא עצמו עשה, בין שיטת רבי נתן לשיטת בן בתירא. כיוון שרבי נתן מודה בשורה העליונה שפטור הרי שהוא שונה מבן בתירא שהתיר אף בשורה העליונה.

[רש"י מדגיש כאן, שהנחתו של המקשן כעת שבן בתירא מתיר אף בשורה העליונה אינה סותרת לקביעת הגמרא בסעיף ג שבן בתירא עסק בשורה האמצעית, שכן שם הדיון היה על שיטת רבנן דרבי נתן שמסכימים לבן בתירא בשורה התחתונה, ולכן הגמרא הרחיבה את שיטת בן בתירא גם לשורה האמצעית (כדי להדגיש את החילוק בין רבנן לבין בן בתירא), אך אין בכך כדי לשלול שבן בתירא דבר גם על בני אדם, 'נכרים', כלשון המפורשת בדבריו, ו'נכרים' כולל אפילו פרסיים שנחשבים לכאורה ככפותים]

תירוץ הגמרא הוא, שפרסיים אינם נחשבים ככפותים כי רמות רוחא בעלמא הוא דנקיט להו, כך שכן בתיירא עסק אם כן רק בשתי השורות התחתונות, ובהם הוא הקל, מה שמתאים לשיטת רבי נתן ולא לשיטת רבנן.